

ПРОДДИНА

Скопје, 20 јули 1918 год.

За година		20 лева
За 6 мѣсеца		10 "
За 3 мѣсеца		5 "

Единъ број 10 стотинки

Год. III. Бр. 645.

ВСЪКИ ДЕНЬ.

ОБЪЯВЛЕНИЯ: 1 ЛЕВЪ НА ГАРМОНИДЕНЪ РИДЕ.

Василь Чекаларовъ.

(По случай петъ годишнината отъ херойската му смъртъ).

Чеганъ, Каймакъ-Чаланъ, Голѣмата и Малка Нидже — тѣзъ пустинни висини, които отъ боеветъ прѣди двѣ години станаха за всички ни свети мѣста, тия безводни върхове, — отдавна сж известни на македонскитѣ революционери.

Но тия големи чукари ще стоятъ вѣчно нѣми свидѣтели на свѣрхчовѣшкитѣ усилия на българина отъ Македония въ миналото, и на проявитѣ такива въ настоящата война отъ българския войникъ.

Когато се обяви въ 1913 год. междусъюзнишката война, къмъ 41 полкъ отъ 9 та дивизия се придаде една сборна лѣтяща рота, съставена все отъ отборъ кадени въ борбата и изпитани юнаци, въ която влизаше и Костурската чета на легендарния войвода Василь Чекаларовъ, — която заедно съ полка мина рѣката Вардаръ, при моста на Гевгели и прѣвзе града. Дадената задача на ротата биде точно изпълнена. Бюлетинътъ на Щаба на Армията извѣстяваше, че българскитѣ войски настѣпиха, прѣминаха рѣката Вардаръ, завладѣха гр. Гевгели и се затвърдиха на западъ отъ тоя градъ. Това затвърдяване именно бѣше направила ротата, въ която влизаше и войводата Чекаларовъ.

Поради известнитѣ вече причини, войскитѣ се оттеглиха на първоначалнитѣ тогавашни позиции; Чекаларовъ съ ротата остана отгатицъ рѣката Вардаръ безъ свързка и продължаваше да се втика като кливъ въ грѣцка територия, като при настѣпването си по гевгелийскитѣ села не забравяше да урежда и българското управление!

Скоро, обаче, трѣбваше той да спре своето настѣпление. Пукоътъ на орджията, вмѣсто да се приближава къмъ него, сега се слушаше далечъ-далечъ. За мигъ помисли той, че, ако гърцитѣ, които разполагаха съ петъ дивизии около Кукушъ и южно отъ Гевгели, настѣпиха, то по насѣверъ, въ сръбска територия, положението ще да е друго, ще може да прѣмине вѣкъдъ рѣката Вардаръ, за да се съедини съ българската армия.

Това негово прѣдположение не можѣ да се изпълни; слѣдъ като се скита цѣли 10 — 12 дни, най подиръ рѣши да се прѣхвърли прѣзъ Мъглевско, Леринско, Костурско въ Албания, отъ кадето да се завърне въ България.

Рѣшението си веднага туря въ изпълнение. Присѣтствието, обаче на тази рота, останала въ гърба на грѣцката армия, създаваше грижи на главното ѣ командване; слѣдъ успѣха при Кукушъ, гърцитѣ отдѣлиха два полка — единъ пѣхотенъ и единъ евзонски, снабдени съ горски орджия и картечници, на които възложиха на всѣка цѣна да се справятъ съ омръзналия имъ Чекаларовъ. По всички пѣтища и проходи отъ Кожухъ, Добро-

Поле, Каймакъ-Чаланъ, Нидже и Вячъ, бѣха поставени военни застави; на населението биде внушено, подъ страхъ на най строго наказание, да съобщава веднага на постоветъ за явяването на Чекаларовата чета.

На 4/17 юли четата пада въ една засада надъ с. Чеганъ, кадето покрай другитѣ дадени жертви, смъртовно биде раненъ съ куршумъ думъ-думъ и Чекаларовъ. Този суровъ войнъ ни за моментъ не изгуби съзнание, набързо биде прѣвързанъ отъ ротния фелдшеръ и водѣ сражението до късно вечеръ, когато съ останалитѣ юнаци проби редоветъ на неприятеля и можѣ да продължи пѣтуването си, за да се прѣхвърли въ Албания.

Сжщата тази нощъ четата попада въ три послѣдователни засади, кадето остави 12 момци убити и още толкова, кои повече кои по слабо, ранени.

При прѣминаването на ж. п. линия при с. Бааница на 6/19 вечерта попада въ друга засада, кадето Чекаларовъ биде наново раненъ въ лѣвата рѣка и коня му убитъ; на сжщото това мѣсто биде убитъ и неговия другаръ Василь Какалевъ,

Потерата, като намѣри тѣлото на Какалевъ, помисли, че е това на Чекаларовъ и прѣстана да гони четата. Сутринта, на 7/20 се увѣри въ заблудата, защото първия много приличаше на втория,

Прѣзъ това врѣме четата пое пѣтищата по склоноветъ на Вячъ и Неречката планина; Чекаларовъ изнемошѣлъ отъ голѣмото кръвоизлияние, полагаше послѣдни усилия, за да може да се прѣхвърли въ неговия роденъ край, Костурско, отъ който го дѣлѣше само единъ водораздѣлъ и кадето мислѣше, че ще бѣде спасенъ!

Но между селата Бѣлъ-Камень и Елово той биде застигнатъ отъ силна потеря грѣцка войска. Друго не оставаше на четата, освѣнъ да прѣмѣри за послѣденъ пѣтъ силитѣ си съ врага и да загине херойски.

Слѣдъ като Чекаларовъ бива и трети пѣтъ раненъ, прѣдава архивата на четницитѣ Трайко Желевски и Никола Козинчевъ съ молба да я запазятъ и завързва фермено сражение съ идвацитѣ пѣлчища. Другаритѣ му единъ по единъ биватъ избити . . . Тежко раненъ, той се сражава на десетъ до петъ крачки съ враговетѣ, които лазѣха отъ храсть къмъ храсть съ шушукане и виковете и се приближаваха все повече и повече.

Ето какъ описва въ в. „Ембросъ“ единъ грѣцки офицеръ, участникъ въ това сражение, послѣднитѣ усилия на войводата Чекаларовъ.

„Още единъ куршумъ улучва Чекалароза въ лѣвата страна подъ самото рамо; той легна въ импровизираната негова позиция, която бѣше единъ случаенъ жеп-

декъ, извади памукъ и се мачесе да запуши смъртоносната сирана. Той вече чувствуваше, че умира. Той напрегна послѣдни сили, издигна се надъ позицията и стрѣля безъ страхъ съ маузеровия си пищовъ върху всѣки войникъ, който се приближаваше до хендека. Неговитѣ куршуми попадаха право въ цѣльта.

Лежатъ убити прѣдъ него цѣла дружина левентъ юнаци; останалитѣ войници се изплашиха, никой отъ тѣхъ не смѣе да пристъпи ни крачка напредъ. Чу се залповъ гърмежъ. Чекаларовъ се поклати и падна. Петъ-шестъ войници и айдарти се спуснаха къмъ падналото тѣло съ тържествующъ крѣсъкъ. Но туй, ковто се струваше мъртво тѣло, се размърда неочаквано. Отъ начало се издигна окървавената му красива, съ буйна къдрава коса глава; послѣ се подигна тѣлото и, като се улови за съсѣдното дърво, се изправи. Така Чекаларовъ бѣ много страшенъ. Притеклитѣ се спрѣха отъ страхъ! Но слѣдъ единъ мигъ той потрепера, поклати се и падна върху лицето си и не мърдна повече. Той не мърдаше, но чувствуваше.

Когато притеклия се шефъ на айдартитѣ, капитанъ го удари съсвоя голѣмъ ножъ въ главата, нему се стори, че удрятъ съ чукъ по главата. Вѣроятно, това бѣше послѣдното съзнание на неговата връзка съ тѣлото. Надали вече чувствуваше нищо, когато войниците тѣпчиха и колѣха туй, което нѣма нищо общо съ него. Капитанъ . . . съ два други удара отсѣче главата отъ мъртвото вече тѣло . . .

Алена кръвъ бликва отъ артериитѣ на шията и черва отъ главата, която поля зелената трѣва.

Точно петъ години изминаха, отъ когато България ридаше надъ гроба на своитѣ идеали, а гръцкитѣ власти разнасяха на показъ изъ улицитѣ на градъ Леринъ една мъртва глава, — главата на Чекаларовъ. Съ тази безопасна глава, врагътъ символизираше тържеството си надъ българина; сочейки я на своитѣ нови умразни подавници, той искаше да имъ каже: простете се съ вашитѣ надежди и Василъ Чекаларовъ не е вече живъ! . . .